

Posudek oponenta na bakalářskou práci Terezy Frýbertové „*Dramatická tvorba René Levínského v letech 1988-2005*“

Bakalářská práce Terezy Frýbertové působí na první pohled velmi sympatickým dojmem. Je velmi dobře graficky a vizuálně vyvedena a navíc je její téma zcela jistě velmi poutavé a zmapování tvorby jednoho z nepřehlédnutelných představitelů současné české dramatiky René Levínského je počinem chvályhodným a potřebným. Navíc je možno hned v úvodu konstatovat další potěšitelnou skutečnost, a to že se v práci takřka nevyskytují žádné závažné, hrubé gramatické nepatříčnosti.

Zmapovat a pojmenovat psaní René Levínského však není úkolem nijak snadným, jak si ostatně diplomantka sama uvědomila (či během psaní zjistila). Jeho tvorba se pohybuje na pomezí reality a fikce; autor si neustále mystifikačně pohrává s možnými světy, prolíná skutečný život s fikčními světy svých děl – lze v mnoha ohledech tvrdit, že svým psaním pro divadlo vytváří modely dnešního světa a s erudicí exaktního vědce (jímž ostatně je) modeluje uměleckými prostředky naše aktuální bytí.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě stěžejní části. Krom úvodní a závěrečné kapitoly (kap. 1. a 4.) se jedná o části nazvané: *Dramatik René Levínský* (kap. 2.) a *Analýza dramatu René Levínského* (kap. 3.). Práci doplňuje *Seznam použité literatury* (kap. 5.) a také velmi inspirativní příloha, jíž je autorčin rozhovor s dramatikem Levínským s velmi příznačným titulem: *Myslím, že projekt, kterej jsme začali na jaderce, je úspěšnej...*

Obecně lze konstatovat, že se autorce v práci daří postihnout podstatné složky Levínského tvorby – ironie/parodie, mystifikace, hra s jazykem, dvojí modelování skutečnosti, meta-narativita. Nemohu se však ubránit dojmu, že autorka na mnoha místech podlehla kouzlu Levínského tvůrčí metody a v jistém chaosu rozostřila a zamlžila své závěry a svá zjištění. Jako by i v její odborné práci splývalo reálné s fiktivním. Jedním z důvodů může být i to, že Frýbertová hojně přebírá cizí konstatování (autora samotného; recenzentů: Hulec, Mikula, Kříž; teoretiků: Císař aj.), aniž by je konfrontovala s jinými či je doplňovala vlastními analýzami či komentáři (samotné citace jsou přitom poměrně adekvátní a poctivé). Někdy zase není příliš zřetelné, zda autorka hovoří sama za sebe či zda parafrázuje slova R. Levínského (rozhovory, předmluvy, díla). Obávám se, že chce-li autorka pojmenovávat mystifikaci v odborném textu, není příliš vhodné, aby do ní sama upadala.

Frybertová si přitom zjevně uvědomuje, že právě ve věrohodnosti některých informací, s nimiž pracuje, spočívá jejich problematičnost. V každém případě lze jako další z pozitivních přínosů práce vidět její podíl na upřesnění některých faktů ze života a tvorby R. Levínského – ať už se jedná o užívání jeho pseudonymů či o prolínání témat a motivů v různých jeho textech. V této části (kap. 2.2) autorka obšírně parafrázuje bakalářskou práci J. Pohořelického z DiFa JAMU, nicméně by stálo a úvahu, zda by si právě otázka užívání pseudonymů a jejich vztah k samotným textům nezasloužila více vlastního přínosu.

Autorka správně upozorňuje, že principy dramatikovy tvorby lze pojmenovat v souladu s postupy moderní (v jejím pojetí „postmoderní“) tvorby. Poměrně obšírně se proto věnuje začlenění Levínského tvůrčí metody do postmoderního kontextu. Pracuje se zde s pertinentní (ač poměrně omezenou) teoretickou literaturou (Eco, Lotman, Hodrová), nicméně spíše se jedná o mírně nesourodý sled postřehů, místy vztažený ke konkrétním příkladům Levínského tvorby. Celou kapitolu věnovanou tomuto tématu (2.4 *René Levínský a „postmoderna“*) by pak bylo možno chápat spíše jako autorčinu volnější úvahu nad vztahem autora a své (postmoderní) doby.

Ve druhé části autorka zamýšlí představit analýzu Levínského dramát – a od počátku této kapitoly se věnuje postupnému představení jednotlivých děl. V některých případech se však její „analýzy“ stávají komentovanými popisy textů, přičemž důraz je v úvodu zpravidla kladen na představení děje. U textů, k nimž má autorka časově blíže a k nimž je k dispozici širší sekundární literatura, jsou pak jednotlivé další složky textu pojmenovávány podrobněji a například analýzy hry „*Ještě, žiju...*“ či „*Harila*“ jsou poměrně zdařilými pokusy o analýzu současného dramatického textu.

Podobně zdařile působí také autorčin pokus o analýzu mystifikace v Levínského tvorbě na základě interpretace jeho přístupu k rozvíjení fikce na základě autorovy odpovědi v rozhovoru (s. 19-20) – nicméně bylo by vhodné výsledná konstatování dále okomentovat a doplnit.

Práce Terezy Frybertové však místy trpí obecnými konstatováními, mírně chaotickými spojeními jednotlivých tematických odstavců i stylistickými nepřesnostmi, jimiž je význam slov posouván směrem k nepřesným a zavádějícím konstatováním. Dovolím si na tomto místě uvést několik příkladů. Čtenář se například (opakovaně) dozvídá, že dle Levínského textu „*Ještě žiju...*“ vznikl film, není však uveden jeho režisér. Hovoří-li autorka o samotném vzniku souboru a genezi jeho názvu, zmíní inspiraci „socialistickým“ tiskem a filmem „*Starostliví medvídci*“ (s.12), možná by však stálo za to pokusit se dohledat původní

zdroje a okomentovat je. Tvrzení na s. 8: „...s nímž v roce 1991 navštívili Jiráskův Hronov, aby tam zahráli své dadaistické soirée“ by mohlo čtenáře svádět k interpretaci, že se soubor sám rozhodl vystoupit na JH, ačkoli se jednalo a jedná o přehlídku, jejíž program je výsledkem struktury soutěžních přehlídek.

V práci najdeme také několik chybných výrazů: značka fenomenálního francouzsko-rumunského vozu není „oldcit“ (s.57), ale „oltcit“; název hry D. Doubka *Chilliastra* je chybně uveden na s.12 jako „Chilliasta“. Na s. 72 je chybný tvar „vzniklou“ (místo správného „vzniklé“).

V pasážích věnovaných trilogii *Drei Farben* jsou sice okomentovány (dle informací získaných z dostupných zdrojů a autorských komentářů) významy jednotlivých barev, není však ani slovem zmíněn poměrně zjevný zdroj těchto „tří barev“, a to že se jedná o trikoloru německé státní vlajky; přičemž německé prostředí je výrazně spřízněno s tématem trilogie.

Autorka se také, dle mého soudu, dopouští nepatřičné konfuze, když na s.79 píše, že „Přijetí Harily je dosti rozporuplné. Někteří ji označují za jednu z nejlepších českých her posledních několik let, jiní s přemáháním dokáží vnímat představení Harily jen dvacet pět minut...“ Toto konstatování autorka pronáší v kontextu informace o dvou uvedením hry ve dvou českých divadlech. Přijetí inscenace a přijetí textu jsou však otázky ne zcela totožné.

Ačkoli autorka v úvodu předznamenává, že se hrám R. Levínskému pro loutkové divadlo bude věnovat jen okrajově, domnívám se, že zvolená forma převyprávěných recenzí inscenací není příliš adekvátní a bylo by možná vhodnější tyto subjektivně informativní odstavce vynechat (problematická je totiž již samotná subjektivita nekriticky přejatých pohledů). Nabízí se legitimní otázka, zda je vůbec možné vytvářet „analýzu dramatu“ na základě recenze inscenace.

Závěrem si dovoluji ještě poznámku ohledně několika formálních náležitostí. V číslování kapitol se autorka dopouští formálního pochybení – správné „2.1“, nicméně chybné „2“. Podstatnějším formálním nesouladem jsou však odkazy na citovaná díla – v závěrečném soupisu použité literatury jsou odkazy uváděné korektně, odkazy v textu jsou však (v poznámkách pod čarou) nekonzistentním způsobem (mimo mantinely citační normy) zkracovány.

Rovněž bych si dovilil v rámci svého posudku autorku požádat o to, zda by se mohla stručně pokusit pojmenovat vztah teorie fikčních světů k Levínskému tvorbě a vzít v potaz i

další analogické literárně teoretické koncepce (nejen Eco, Lotman, ale také Doležel, Ronenová, Červenka aj.)

Bakalářská práce Terezy Frýbertové je celkově velmi dobrým příspěvkem ke zkoumání současného českého divadla, nicméně neprospívá jí poměrná chaotičnost, nesourodost a místy i obecná neukotvenost. Přesto mohu konstatovat, že práce po všech stránkách splňuje požadavky na bakalářskou práci kladené, doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji hodnocení: velmi dobře.

v Praze 14. června 2009

Mgr. Petr Christov, Ph.D.